

2016-08-31

PM

Samhällsbyggnadsförvaltningens sammanfattning av förslag till

”En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige, bilaga I”

Miljömålsberedningens förslag till strategi

Sammanfattningsvis beskriver beredningen sitt uppdrag enligt följande. För att klara målen och begränsa effekterna från ett förändrat klimat behöver en betydligt snabbare omställning av samhället ske jämfört med utvecklingen hittills. Det kommer krävas både beteendeförändringar och förändringar av teknik- och samhällsbyggnad för att målen ska kunna nås. Beredningen gör samtidigt bedömningen att de föreslagna etappmålen, utifrån dagens kunskap, är realistiska att nå. Det pågår redan en omfattande och snabb teknikutveckling i vårt samhälle.

Den viktigaste signalen från beredningen till kommunerna är att det finns stora möjligheter och ett stort ansvar att inom samhällsplanering och trafikplanering bidra till minskad klimatpåverkan och en förbättrad luftkvalitet. Det konstateras samtidigt att det är en utmaning att åstadkomma ett hållbart samhällsbyggande där klimat- och luftkvalitetsmål nås samtidigt som bostadsbyggandet ska öka.

Beredningen bedömer att kommunerna redan har verktygen för att kunna arbeta mot målen genom plan- och bygglagen och miljöbalken. Men metoder och processer behöver utvecklas, t ex för att i miljöbedömningar klarlägga vilka climateffekter en planerad åtgärd kan medföra. Först därefter kan en avvägning göras mellan olika intressen. Utredningen föreslår tydligare vägledning från nationella och regionala myndigheter till kommunerna för att förbättra kvaliteten på miljöbedömningarna.

I förslaget framförs att kommunerna har ett ansvar för att planera för ett samhälle med ett mera effektivt och klimatsmart transportarbete. Gång- cykel och kollektivtrafik ska vara normgivande. Andelen persontransportresor med kollektivtrafik, cykel och gång ska vara minst 25 % 2025. Det kan till exempel ske genom att modellen med stadsmiljöavtal utvecklas. Det ska också finnas ökade möjligheter att finansiera steg 1 och 2 åtgärder inom ramen för infrastrukturplaneringen. Det innebär att se över transportbehovet och optimera befintlig infrastruktur innan beslut fattas om att bygga om eller bygga nytt. Digital infrastruktur bör ingå bland de åtgärder som kan finansieras.

Trafikförordningen respektive Lagen om rätt för kommunerna att ta ut avgift för vissa upplåtelser av offentlig plats bör enligt utredningen ändras så att kommunerna ges möjlighet att införa miljözoner och differentiera parkeringsavgifter utifrån fordonets miljöegenskaper. Åtgärder och tjänster för att optimera person- och godstransporter ska vara mera tillgängliga.

För jordbruket föreslås ökad styrning av ersättningar som betalas ut via Landsbygdsprogrammet, men det konstateras också att klimatpåverkan från livsmedelsproduktionen måste minska. Det kan ske genom beteendepåverkande åtgärder för ändrade kostvanor, minskat matsvinn samt en ökad medvetenhet om vilka livsmedel som har låg klimat- och miljöpåverkan inom både offentlig upphandling och inom privat konsumtion. Genom ändrade brukningsmetoder som till exempel mera betesmark och vall kan jordbruket bidra till en ökad inlagring av kol i markerna.

Förvaltningens bedömning av konsekvenser för kommunen

Förslaget utgör ett bra kunskapsunderlag och grund för att driva klimatarbetet i Sverige och lokalt. Miljömålsberedningen har genom sitt arbete skapat en politisk enighet kring förslaget. Det medför att klimatpolitiken blir långsiktig och kan hålla fast vid samma mål oavsett politisk majoritet, vilket även gynnar det lokala arbetet med att begränsa klimatpåverkan. Förslaget har också ett tydligt budskap att klimatfrågan inte bara ska hanteras som en miljöfråga utan behöver integreras i alla delar av samhället. Detta bör också vara utgångspunkten för kommunens arbete med omställningen till ett samhälle med minskad klimatpåverkan.

Tydligare vägledning från nationella och regionala myndigheter kommer att behövas för att visa hur beslutsunderlaget för kommunens planering av bebyggelse och infrastruktur kan förstärkas med en bedömning av klimatpåverkan. Det bör även omfatta att ta fram gemensamma metoder för att beräkna och följa upp åtgärder. Kommunen har tydliga mål att öka antalet bostäder i den snabbt växande Stockholmsregionen. För att kunna behålla en effektiv planprocess och samtidigt göra avvägningar vilken climateffekt som planer kan medföra behövs resursförstärkning. Ett bra exempel på en sådan resursförstärkning genomfördes av Energimyndigheten genom Energieffektiviseringsstödet som under fem års tid hjälpte kommunerna att få ökat fokus på energifrågor och som samtidigt erbjöd kompetensutveckling och metodutveckling.

I Österåker pågår arbetet med att ta fram en ny översiktsplan, transportstrategi, planprogram för Åkersberga centrum samt en lång rad detaljplaner där hänsyn behöver tas till de nya målen. Här behöver avvägningar mellan olika intressen göras och beräkning av nuläge och konsekvenser för planerade åtgärder. Klimatåtgärder kommer även i många fall att ha positiva effekter på luftkvaliteten och andra miljömål.

Beredningen menar att klimatpåverkan i större omfattning ska ses i ett livscykelperspektiv inom till exempel bygg- och anläggningsprojekt. Kommunen kan använda metoden för att vid egna byggprojekt bedöma val av byggnadsmaterial i såväl byggnader som anläggningsarbeten på allmän plats. Här behövs också metodutveckling, stöd från Upphandlingsmyndigheten och ökad kunskap om de verktyg som finns.

En förutsättning för att klimatmålen ska kunna nås är en omställning av transportsektorn till mera energieffektiva fordon och ökad andel förnybara bränslen.

Här har kommunen goda möjligheter att vara föregångare och ställa krav i upphandling och avtal om leasing av fordon, anläggningsarbeten och transporttjänster men också genom att styra den egna verksamheten mot resfria möten och minskad klimatbelastning från tjänsteresor.

Beredningen har förslag på att ändra byggreglerna så att energikrav ställs för mängden använd energi istället för levererad energi. Kommunen anser att det är angeläget att byggreglerna anpassas så att energieffektiva byggnader, fossilfri fjärrvärmeproduktion och småskalig egen produktion av el och värme från t ex solenergi gynnas.

Beredningen föreslår också att effekten av förbudet mot kommunala särkrav ska utredas vilket kan vara positivt på lång sikt. Men lagstiftning, skatter och nationella riktlinjer har ofta större och snabbare genomslag än att arbeta med lokala målsättningar i överenskommelser och program.

Inom strategin för en samlad luftvårdspolitik föreslås nya etappmål för luft i det nationella miljömålssystemet och att styrmedel för miljömålen och miljö kvalitetsnormerna för luft blir tydligare. Österåker har antagit det regionala luftvårdsprogrammet som omfattar åtgärder för bättre luftkvalitet i regionen. Men vi bör också inom ramen för vår lokala trafikplanering öka kunskapen så att det går att göra en samlad bedömning av konsekvenser för på klimatpåverkan och luftkvaliteten för olika åtgärder.

För att genomföra beteendepåverkande åtgärder har energi- och klimatrådgivningen en viktig roll. Nu föreslås ändringar i föreskrifterna för rådgivningen så att det öppnar upp för att etablera en mera permanent rådgivningskompetens inom kommunorganisationen. En sådan tillförd kompetens skulle också kunna nyttjas av kommunen vid frågor om upphandling, byggprojekt och miljöbedömningar.

Förslaget omfattar ett brett spektrum av åtgärder som ligger inom kommunens ansvarsområde och som behöver prövas för att nå målen. Med en bred politisk enighet även lokalt, att prioritera klimatfrågan finns goda förutsättningar att öka farten i omställningen och att minska klimatpåverkan inom kommunens gränser.

Kristina Eriksson

Miljöstrateg